

Даница Мојић⁵⁵
Дјечји вртић „Чика Јова Змај“
Бијељина

УДК 373.23:37.064.1
Стручни рад
дои: 10.7251/NSK1301319M

КВАЛИТЕТНА ПЕДАГОШКА КОМУНИКАЦИЈА У ФУНКЦИЈИ УСПОСТАВЉАЊА ПАРТНЕРСТВА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ И ПОРОДИЦЕ

Апстракт: *Партнерство породице и предшколске установе, као један од најважнијих захтјева савремених предшколских курикулума, првенствено зависи од квалитета педагошке комуникације. Аутор се бави комуникацијом у предшколској установи, са освртом на комуникацију и њене законитости уопште и са посебним нагласком на комуникацијске односе дијете – дијете, дијете – васпитач и родитељ – васпитач. Истакнута је важност дјечије игре, као најбољег оквира за развој комуникацијских способности предшколског дјетета и његову социјалну прихваћеност у групи вршњака. Рад указује на пожељне особине и ставове васпитача у комуникацији са дјететом. Активно слушање и двосмјерна комуникација један су од „рецепата“ за успостављање партнерског односа између родитеља и васпитача, а све са циљем добробити дјетета.*

Кључне ријечи: *комуникација, дијете, родитељ, васпитач, предшколска установа.*

Увод

Најважнија улога предшколског васпитања и образовања је да се „кроз квалитетно праћење сваког дјетета и одговарање на развојне потребе и тенденције, међудејством породице и институција, у добро структурираним условима социјалног и материјалног окружења оснажи дијете да се развије до својих оптималних нивоа, поштујући природу цјеловитог учења и развоја“ (Спасојевић, Прибишев-Белеслин, Николић, 2007, стр. 9). Имајући у виду да кључ дјечијег развоја лежи у наведеном међудејству породице и институција, као и мишљење о предшколском васпитању и образовању као „темелју

⁵⁵mojic.danica@gmail.com

цјеложивотног учења“, јасно се намеће потреба да се анализира педагошка комуникација у предшколској установи.

Често се питање добре и квалитетне комуникације у предшколској установи подразумејева, али, да ли је увијек тако?!

Савремени токови у предшколском васпитању и образовању земаља у транзицији заснивају се на поштовању стратешких циљева, стандарда и вриједности образовних система западне Европе. Босна и Херцеговина и Република Српска ослањају се на стратешке циљеве образовања Европске уније. Уговором у Мастрихту, земље Европске уније утврдиле су четири стратешка циља учења и оспособљавања младих за живот у 21. вијеку. Према Станојловићу, ти циљеви се односе на сљедеће:

- „Знати учити како учити (наћи, издвојити и похранити информације; учење у свим животним раздобљима и оспособљавање за обављање животних улога...);
- Знати радити (одговорност за резултат, квалитет, рационалност и ефикасност, знати радити у тиму, знати зарадити...);
- Знати комуницирати и живјети заједно са другима (спремност за уважавање мишљења и потреба других, разумејевање и толеранција, склоност сарадњи...);
- Знати постојати (разумјети свијет и бројне промјене, сачувати живот, достојанство, физичке снаге и духовну хармонију; „знати када се на вјетру треба понашати као врба, а када као храст“; радити са сврхом и циљем да се постане оно за што смо способни да постанемо; знати живјети у садашњости, учити из прошлости, планирати будућност коју желимо и започети са испуњавањем планова у садашњости...)“ (Станојловић, Спасојевић, 2005, стр. 9).

Како се може видјети, знати комуницирати је једна од кључних вјештина коју млади 21. вијека морају посједовати. Потребно је научити како саслушати другог, како живјети са њим, разговарати, дјеловати у тиму. Будући да је рано дјетињство најбурнији и најплодоноснији период дјечијег развоја, темеље комуникацијске компетентности, поред породице, добијамо и у предшколској установи. У складу са тим, у Програму предшколског васпитања и образовања у

Републици Српској формулисани су исходи учења којима се тежи, како би дијете развило своје комуникацијске способности.

Комуникација у предшколској установи је сложен процес који укључује већи број учесника (дјеца, родитељи, васпитачи...), који стреме заједничком циљу – cjеловитом развоју предшколског дјетета, са свим његовим способностима, потенцијалима, потребама, особеностима и интересима. Оваква, вишесмјерна комуникација, мора бити заснована на међусобном уважавању свих учесника, како би педагошка клима у васпитној групи и вртићу била позитивна, а партнерство породице и предшколске установе имало позитивне ефекте на развој дјетета.

Комуникација у контексту предшколског васпитања и образовања

Комуникологија, као релативно млада наука, бави се феноменом комуникације, о којој се, посљедњих година, све више говори и у области педагошких наука. Мајерс и Мајерс говоре о шест одлика комуникације, и то:

1. Комуникација је свеобухватна и представља централни феномен културе;
2. Она је непрекидна, никада не престаје и не може јој се одредити ни почетак ни крај;
3. Заснована је на размјени значења;
4. Садржи предвидљиве, очекиване или конвенционалне елементе;
5. Јавља се у више видова (између двије индивидуе, између индивидуе и групе, између двије или више група итд.);
6. Одвија се и међу једнакима и међу неједнакима (у погледу пола, доби, образовања, социјалног статуса итд. (Томић, 2003, стр. 27).

Према ријечима З. Томић, неки аутори сматрају да комуникација, као сложен психо-социјални феномен, има три суштинске одлике:

1. Комуникација је процес остваривања веза међу људима;
2. Комуникација је активност;
3. Комуникација се учи (Томић, 2003, стр. 29).

Будући да се свака комуникација одвија у одређеном физичком или друштвеном контексту, наведене одлике односе се и на комуникацију у предшколској установи, као контексту заједничког живљења дјецe, васпитача, родитеља, међу којима се, њиховом сопственом активношћу, стварају различите везе. И, на крају, али не мање важно, комуникација у предшколској установи се учи. Укључивањем дјетета у васпитну групу, оно учи како комуницирати са вршњацима, васпитачима, али и родитељи и васпитачи уче и улажу напор да остваре квалитетну међусобну комуникацију.

Комуникација у предшколској установи, као важан предуслов успјешног провођења васпитно-образовног процеса и стварања партнерских односа са породицом, може се ставити у оквир модела за описивање међуљудске комуникације, који су дали Shannon и Weaver. Наведени модел заснован је на идеји да се „мисли пошиљаоца вишеструко промијене прије него што стигну до слушаоца или примаоца.“ Увијек постоји дилема да ли је изговорена информација схваћена онако како то пошиљалац жели. Да ли је мисао изговорена како ју је прималац поруке чуо и да ли ју је разумио? Управо из ових разлога, веома је важна невербална комуникација. Милица Андевски говори да „при интерпретирању једне вијести, поред оног што директно изговарамо, истовремено се обрађују и многе друге појединачне информације.“ То су канали невербалне комуникације: контакт погледом, мимика, гестикулација, држање тијела, особине гласа и сл. (Андевски, 2008:15). Имајући у виду осјетљивост предшколског периода у животу дјетета, као и снажну емоционалну везу између свих актера васпитно-образовног процеса, канали невербалне комуникације су посебно важни, нарочито у комуникацији дијете – васпитач.

Комуникационе улоге су, такође, важан аспект комуникације у предшколској установи. „Улоге увијек постоје у односу на друге улоге. Зато су оне специјално дефинисане позиције и модели понашања које одређују скупови правила, норми и очекивања чијом се примјеном оријентишу и регулишу интеракције и односи понашања и дјеловања појединаца у различитим пословним ситуацијама“ (Бањанин, 2003, стр. 86). Свака „игра улога“ подразумева одређени систем

комуникационих правила. С тим у вези, неопходно је приликом укључивања дјетета у предшколску установу дјецу, али и родитеље, упознати са имплицитним и експлицитним правилима (прање руку прије и после једења, поспремање играчака након завршене игре, долазак у вртић до одређеног времена и сл.). Исто тако, квалитетна комуникација подразумијева и заједничко успостављање неких нових правила, како у васпитној групи, тако и у комуникацији васпитачи – родитељ.

Имајући у виду претходно наведено, важно је нагласити важност комуникационих односа, које Бањанин дијели на персоналне и деперсоналне или ауторитарне. „Када су односи персонални и аутентични, људи се међусобно слушају, поштују и подржавају. Такви односи омогућавају боље разумијевање, мотивацију других, боље се просуђује колико одговорности и моћи могу да изврше, што је потребно да би дали све од себе, да би задовољили и појединца и организацију“ (Бањанин, 2003, стр. 90). Бањанин као примјер оваквог односа наводи интерперсоналне односе између оца и сина, свештеника и вјерника и сл. У овом раду трагамо за оваквим односом између дјетета и васпитача у васпитној групи, родитеља и васпитача, али и васпитача међусобно. Једном ријечју, у предшколској установи једини квалитетан и пожељан јесте персонални комуникациони однос, обојен позитивним емоцијама, неопходним за успостављање правог партнерства са породицом и правилан развој дјетета.

Комуникацијски однос дијете – дијете

Комуникација дијете – дијете налази се на врху пирамиде комуникацијских односа у предшколској установи, управо због важности дружења са вршњацима, развијања осјећања припадности групи и проналажење свог мјеста у свијету који нас окружује. Укључивањем дјетета у васпитну групу, пред њега стављамо бројне изазове, из темеља мијењамо његову свакодневицу и живот уопште. Како ће се дијете снаћи у новој средини и какве комуникацијске односе ће изградити са другом дјецом, али и са одраслима, првенствено зависи од родитеља и васпитача и њиховог односа. Уколико је тај однос

персоналан, пун разумијевања и уважавања, дијете ће своју нову улогу прихватити као нормалан слијед догађаја у свом животу, подржан од стране особа из његовог најближег окружења – породице.

Успостављајући социјалну интеракцију са другом дјецом дијете проширује своја социјална искуства стечена у породици, утиче на развој сопствене самоконтроле, социјалних компетенција и одговорности. Исто тако, осамостаљује се, стиче самопоуздање и способност превазилажења тешкоћа у контакту са другом дјецом. Наравно, васпитач је увијек присутан да ненаметљиво помогне уколико дође до сметњи у комуникацији дијете – дијете.

Говорећи о комуникацији дијете – дијете, мора се истаћи важност игре, као најприроднијег облика учења предшколског дјетета. Говорећи о игри као главној активности дјетета у раном дјетињству, понекад се наилази на предрасуде о игри као бескорисном губљењу времена и простој дјечијој забави. Дјеца се играју из задовољства, али, истовремено, играјући се, задовољавају своје основне потребе, развијају умне и стваралачке способности, уче, јачају здравље и социјализују се. Каменов истиче да је игра напор малог дјетета да превазиђе раскорак између сопствених могућности и образаца понашања које треба да усвоји (Каменов, 1997, стр. 7). Дијете у игру улаже све своје умне и физичке снаге, емоционално се ангажује, унапређујући тако сопствени развој и налазећи своје мјесто у свијету који га окружује. Игра прожима све дјечије активности, дозвољава му да експериментира, испробава своје могућности, а све то са минималним ризиком и под контролом самог дјетета. На тај начин, дијете стиче самопоуздање, осјећа сопствену вриједност и понаша се „савршеније“ него у стварном животу. Игра је корисна сваком дјетету, а нарочито је „љековита“ за дјецу која се осјећају несигурно, запостављено и не сналазе се најбоље у свијету који нас окружује. Према томе, у потпуности се можемо сложити са мишљењем Виготског о томе да игра ствара зону најближег развоја, тако да дијете у игри као да „надвисује само себе за главу“ (Каменов, 1997, стр. 13).

Играјући се, дјеца успостављају комуникацијски однос, овладавају новим обрасцима понашања и рјешавају евентуалне сметње у међусобној комуникацији. На овај начин, дјеца остварују исходе

учења, како из области социо-емоционалног развоја и развоја личности, тако и из развоја говора, комуникације и стваралаштва:

- Јасно изражавају своје мисли и осјећања;
- Самопоуздано говоре о својим потребама и жељама;
- Слушају, прате и разумију говор других, уз уважавање саговорника;
- Одговарају на питања, постављају питања;
- Износе аргументе и бране сопствено становиште пред групом;
- Културно се опходе;
- Дјелују у тиму, уз преузимање сопствене одговорности;
- Поштовање правила понашања и правила игре;
- Способност вољног управљања сопственог понашања;
- Самосталност у примјењивању одређених друштвених норми и правила;
- Познавање друштвених конвенција, обичаја и правила понашања и спремност да се она интериоризују;
- Стицање позитивне слике о себи и сл.

Све горе поменуте исходе учења дијете може остварити кроз интеракцију са другом дјецом, користећи најбоље и најефикасније средство – игру. „Дијете, аутономно, самостално и компетентно, укључено у интеракцију са социјалним окружењем, развија своју самосвијест, самоконтролу, толерантност, саосјећајност, емпатију, одговорност, кооперативност; развија способност дјеловања у тиму, рјешавања проблема и преузимања одговорности, преговарања и дијелења знања“ (Спасојевић, Прибишев Белеслин, Николић, 2007, стр. 45). Посебно је важна игра маште и игра улога, у којој дјеца могу успјешно ријешити проблеме који се јаве у њиховом комуникацијском односу.

Комуникација дијете – дијете требало би да представља један искрен, равноправан и надасве користан однос, чији ефекти остављају дубок траг на развој дјечије личности. Стога је задатак одраслих да стварају богату и подстицајну средину, његују позитивну атмосферу у групи и доприносе развоју интерперсоналних односа међу дјецом,

његују емпатију, осјећање групне припадности, међусобно разумијевање и сл.

Дијете и васпитач

„Цјелокупна рана социјалност дјетета свједочи да постоји снажна мотивација дјетета за комуникацију“ (Ивић, 1978, стр. 171). У претходном поглављу истакнута је важност комуникације дијете – дијете. Међутим, у предшколској установи је један од најважнијих (ако не и најважнији) комуникационих односа је онај између дјетета и васпитача.

Укључивањем у васпитну групу, мијењају се елементи дјететовог непосредног окружења. Дијете се навикава на ново мјесто, вријеме које проводи у вртићу, услове, учествује у новим активностима и добија потпуно нову улогу. Једном ријечју, промјеном структуре окружења долази до промјена у дјететовом понашању и развоју. Дијете је до тада имало улогу члана породице, боравило у свом породичном дому, остваривало интеракцију са члановима уже и шире породице, другарима из комшилука и сл. Укључивањем у вртић, пред дијете су стављени бројни изазови, које треба савладати кроз интеракцију са другом дјецом и васпитачима. У свом дјелу „О васпитању и комуникацији“ Граорац говори о социо-емотивној размјени између дјетета и одраслог који се брине о њему, као и о способности дјетета да, већ од најранијег дјетињства, развија социјалну перцепцију и успоставља рану невербалну двосмјерну комуникацију. „Дијете је веома рано у извесном смислу социјално компетентно, јер може да подстиче одраслог партнера на контакт“ (Граорац, 1989, стр. 179). Ово треба имати на уму приликом заснивања равноправне комуникације између дјетета и васпитача. „Тако се ствара социјални нуклеус – дијада одраслог и дјетета у којој започиње процес социјалне интеракције и комуникације, који обликује сва специфично људска психолошка својства“ (Ивић, 1978, стр. 150).

Како је већ истакнуто, полазак дјетета у вртић захтијева од дјетета улагање додатних напора, како би се прилагодило условима нове друштвене средине и овладало улогом која је је постављена пред њега. Каменов и Спасојевић наводе важну улогу васпитача у периоду

адаптације дјетета на предшколску установу. „Дјетету је потребно извјесно вријеме да схвати да је у установи привремено и да његов растанак са родитељима није коначан, као и да превазиђе осјећање напуштености везивањем за једну нову особу с којом није у сродству. Оно се у почетку осјећа усамљено и беспомоћно, често заплашено („сепарациони страх“), па је први задатак васпитача да га постепено ослободи тог осјећања. Васпитач треба, нарочито најмлађој дјечи у јаслицама, да до извјесне мјере буде надокнада, па и замјена за родитеље, чије одсуство ствара тешкоће због везаности дјетета за њих. Временом се овај однос мијења ширењем социјалног радијуса код одраслије дјече, због чега она успостављају социоемотивне везе са више одраслих особа (које међусобно не конкуришу једна другој) и са вршњацима. Међутим, без обзира на то, код дјетета остаје присутна потреба за одраслом особом спремној да с њим сарађује и комуницира, која га прихвата, пажљива је и њежна према њему, и на коју може увијек да рачуна када наиђе на тешкоће које не може самостално да превазиђе“ (Каменов, Спасојевић, 2008, стр. 195).

Главни задатак васпитача је да овлада вјештинама активног слушања, како би препознао дјечије потребе и са њим успоставио квалитетан комуникациони однос. Бањанин истиче да „треба разликовати два појма – чуло слуха, као орган којим региструјемо звучне вибрације и слушање као процес у коме се остварује перцепција и разумијевање онога што чујемо. Тачније, слушање захтјева, фокусирање пажње, тумачење или декодирање и меморисање звучних импулса у којима је садржан код поруке“ (Бањанин, 2003, стр. 192). Милица Андевски наводи да „активно слушање обухвата: остварење пријатних оквирних услова у току разговора, отклањање сметњи, стављање довољно времена на располагање, не прекидати саговорника, показивање заинтересованости не само на језичком нивоу итд.“ (Андевски, 2008, стр. 114).

Слушањем васпитач уважава дијете, његове ставове и искуства, труди се да разумије његове приоритете, потребе и интересовања, те на основу тога ради на његовом васпитању и образовању. Слушањем добијају и дијете и васпитач. „Слушање је активан, двосмјерни процес примања, разумијевања и реагирања на поруке, а укључује све

сензорне путеве и емоције, те није ограничено само на вербални говор“ (Пећник, Старц, 2010, стр. 141). Право слушање подразумева поштовање, искреност и стрпљење, маштовитост, отвореност, а прије свега пажљиво посматрање дјетета. Таквим понашањем васпитач дјетету даје добар модел да и само научи слушати. Васпитач је одговоран за креирање и квалитет комуникације, те је неопходно да његује дјечију способност комуницирања: да уводи дјecu у вербалну комуникацију, подстиче развој комуникативности, спонтаности, искрености, тактичности, предусретљивости, емпатије; да његује природне, свакодневне ситуације погодне за вјежбање спонтане комуникације; да подстиче дјecu на успостављање односа са другима; да поред улоге говорника код дјетета вјежба и улогу слушача итд. Важно је да васпитач буде реалан и досљедан у захтјевима; да шаље разумљиве поруке; активно и пажљиво слуша; говори једноставно, разумљиво, пријатним тоном; радује се дјететовом успјеху; осамостаљује дијете, храбри га и помаже му; добро организује рад и сл. (Станојловић, Спасојевић, 2005, стр. 15, 36).

Поставља се питање да ли горе наведени захтјеви представљају стварност предшколске установе или је комуникација дијете – васпитач понекад оптерећена одређеним сметњама. Најчешће сметње су: пасивно слушање дјетета; давање неразумљивих порука; сувише ограничена комуникација; лоше расположење васпитача; неразумијевање васпитача за грешке дјетета; ауторитаран однос у комуникацији; бројност групе; арогантност; ти – поруке (поруке неприхватања); гласан говор, неприхватљив тон васпитача; слаба организација рада и сл. (Станојловић, Спасојевић, 2005, стр. 14). Препознавањем евентуалних сметњи које могу отежати комуникацију, васпитачи чине први корак у њиховом превазилажењу и успостављању квалитетне комуникације дијете – васпитач, као и стварању позитивне климе у васпитној групи, као најважнијег предуслова за остваривање исхода учења и реализације програма предшколског васпитања и образовања хуманистичке оријентације.

Родитељ и васпитач у педагошкој комуникацији

Незаобилазан сегмент комуникације у предшколској установи јесте успостављање комуникацијског односа родитељ – васпитач, од чијег квалитета зависи цјелокупно партнерство породице и предшколске установе, као императива савремених курикулума предшколског васпитања и образовања у мултифункционалној предшколској установи.

„У основи успјешног остваривања васпитне функције лежи узајамно прихватање партнерског односа родитеља и васпитача. Истраживања показују да су најуспјешнији они васпитачи (и најзадовољнији резултатима свог позива) који родитеља сматрају партнером, односно активним учесником у процесу васпитања дјецe“ (Група аутора, 1989, стр. 14). У студији *Предшколско васпитање и образовање у СР Југославији*, Коруга наводи да су, у протеклим деценијама, облици сарадње са родитељима подсећали на облике рада са породицом у школи. „Комуникација је била више једносмјерна „од вртића ка породици“ и имала је претежно едукативни карактер у односу на породицу и са циљем подизања њене компетентности за васпитање дјецe“ (Коруга, 2000, стр. 76). У дјелу *Савремени предшколски програми* Клеменовић наводи да се „стиче утисак да је родитељима у Србији пружена прилика да у значајној мјери партиципирају у раду установа. Остаје отворено питање колико се у пракси те могућности користе и на којем нивоу се остварује сарадња предшколских установа са породицама“ (Клеменовић, 2009, стр. 135).

Имајући у виду горе наведено, важно је истаћи важност двосмјерне комуникације као темеља на коме треба градити квалитетне комуникацијске односе, пуне узајамног поштовања и спремности на заједничку акцију, са циљем унапређивања дјечијег развоја. „Родитељи требају бити редовно информисани о збивањима у вртићу, напредовању дјетета и другим значајним питањима, те имати прилику да и сами дају своје сугестије, идеје и мишљења“ (Рангелов – Јусовић, 2007, стр. 77). У дјелу *Родитељи у дјечијем вртићу* наводе се различити облици сарадње са породицом, и то: обострана информисаност, заједничко стицање знања и искуства потребних за

васпитавање дјецe и заједничко живљење дјецe, родитеља и васпитача (Група аутора, 1989, стр. 27). Први корак у успостављању комуникације треба да учини васпитач, што ће изазвати повратну реакцију родитеља и покренути овај сложен процес. Треба имати у виду да је ова комуникација оптерећена јаким емоцијама родитеља, које понекад могу довести до неразумијевања и нереалних захтјева. Стога, васпитачи морају бити „оспособљени за елементарну методичку партнерства, како би се у таквом оквиру, осим професионалних одговорности према дјеци, могли остварити и као активни помагачи одговорном родитељству“ (Спасојевић, 2011, стр. 227).

У дјелу *Породична педагогија и одговорно родитељство*, Спасојевић наводи принципе на којима би се требало заснивати партнерство васпитача и родитеља: добровољност и реална равноправност; отвореност и искреност; принцип активног слушања; благовременост и редовност; тактичност и дискреција; поштовање индивидуалности и различитости; објективност и самокритичност и принцип професионалности васпитача (Спасојевић, 2011, стр. 233 – 237). Подржавајући примјену наведених принципа, сматрамо да је педагошко образовање родитеља и подршка одговорном родитељству један од најважнијих задатака, како васпитача, тако и стручне службе и менаџмента вртића. Неопходно је родитељима „отворити врата радне собе у вртићу“ и пружити им прилику да, кроз сопствену акцију и искуство, унаприједи своје педагошке компетенције.

Како је већ наведено, васпитач је креатор комуникацијског односа са родитељем и, још увијек, иницијатор склапања партнерства у правом смислу те ријечи. С тим у вези, Станојловић говори о пожељним особинама, ставовима и поступцима васпитача у сарадњи са родитељима. Наводимо неке од њих: „пажљиво и стрпљиво слуша, истински заинтересован за проблем и спреман да пружи помоћ; љубазан, смирен, одмјерен, природан; ауторитет и повјерење гради на стручности; пријатан тон, глас, израз лица; састанци са родитељима ефикасни; не залази у интиму; искрен; ненаметљив; флексибилан; тактичан; посједује високу општу културу; говори једноставним и разумљивим језиком; храбри родитеља; прихвата и цијени сугестије родитеља и сл.“ (Станојловић, Спасојевић, 2005, стр. 83). Сматрамо да

исте особине и ставове треба да посједују и родитељи, како би комуникација заиста била равноправна и двосмјерна, у најбољем интересу дјетета. Тако ће родитељ, од пасивног слушача и примаоца поруке, постати равноправан партнер.

Закључак

Комуникација у предшколској установи је много шири појам него што је приказано у претходним поглављима. Она подразумијева сложен процес у којем учествује више актера, од којих су наведени они најважнији – дијете, родитељ, васпитач. Истакнута је важност стварања квалитетних комуникацијских односа, заснованих на двосмјерној комуникацији, активном слушању и, прије свега, узајамном уважавању и поштовању. У овом раду је акценат стављен на описивање комуникације у предшколској установи. Питање је да ли таква комуникација, овако описана, постоји у нашим предшколским установама. Да ли су врата предшколских установа и даље само одшкринута за родитеље, а, са друге стране, да ли родитељи имају времена и воље да кроз њих провире? Да ли је декларативна сарадња напокон прерасла у партнерство породице и предшколске установе?

Сматрамо да ће истраживање о партнерству породице и предшколске установе освијетлити постављена питања и отворити пут за побољшање комуникације међу актерима васпитно-образовног процеса, а све са циљем унапређивања дјечијег развоја. Исто тако, квалитетна комуникација може представљати добру основу за каснији карактер односа између родитеља и учитеља у основној школи, јер ће родитељ који је са васпитачем имао партнерски однос, пун међусобног повјерења и разумијевања, такав образац понашања пренијети и у основну школу.

Имајући у виду горе наведено, вјерујемо да ће се о комуникацији у предшколској установи и даље говорити, како би се она успоставила тамо гдје је нема, унаприједила тамо гдје није довољно квалитетна и одржала свој квалитет у предшколским установама које су постале прави партнери и подршка предшколском дјетету и његовој породици.

Литература

- Андевски, М. (2008). *Уметност комуницирања*. Нови Сад: СЕКОМ–books d.o.o.
- Бањанин, М.К. (2003). *Динамика комуникације*. Београд: Мегатренд универзитет примењених наука.
- Граорац, И. (1989). *О васпитању и комуникацији*. Нови Сад: Матица српска.
- Група аутора (1989). *Родитељи у дечјем вртићу*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Ивић, И. (1987). *Човек као Animalsymbolicum*. Београд: Нолит.
- Каменов, Е. (1997). *Модел основа програма васпитно-образовног рада са предшколском децом*. Одсек за педагогију Филозофског факултета у Новом Саду, Републичка заједница виших школа за образовање васпитача.
- Каменов, Е. (1997). *Методика, Методичка упутства за Модел Б Основа програма предшколског васпитања и образовања деце од три до седам година*. Нови Сад: Одсек за педагогију Филозофског факултета у Новом Саду, Републичка заједница виших школа за образовање васпитача.
- Каменов, Е. и Спасојевић, П. (2008). *Предшколска педагогија*. Универзитет у Источном Сарајеву, Педагошки факултет у Бијељини.
- Клеменовић, Ј. (2009). *Савремени предшколски програми*. Нови Сад: Савез педагошких друштава Војводине, Вршац: Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Павлов“.
- Лазаревић, Душанка А. (1994). Когнитивни стил и комуникација дете-одрасли на предшколском узрасту. Београд: *Настава и васпитање, вол.43, бр.3*, стр. 206 – 215.
- Лукић-Хавелка, Д. (1985). *Породица, дете, дечији вртић*. Горњи Милановац – Београд: Дечије новине.
- Пећник, Н. и Старц, Б. (2010). *Родитељство у најбољем интересу дјетета и подршка родитељима најмлађе дјеце*. Загреб: UNICEF.
- Рангелов – Јусовић, Р. (2007). *Од сарадње ка партнерству*, Сарајево. Центар за образовне иницијативе Step by step.
- Спасојевић, П. (2011). *Породична педагогија и одговорно родитељство*. Бања Лука; Нова школа плус, Универзитет у Источном Сарајеву, Педагошки факултет у Бијељини.
- Спасојевић, П., Прибишев Белеслин, Т., Николић, С. (2007). *Програм предшколског васпитања и образовања*. Министарство просвјете и културе Републике Српске, Источно Сарајево: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Станојловић, С. и Спасојевић, П. (2005). *Унапређивање компетенција у предшколском васпитању, приручник за васпитаче, учитеље, водитеље играоница и родитеље*. Бијељина; Републички педагошки завод, Јавни фонд за дјечију заштиту РС.

- Стојановић, Б.(2009). Квалитет комуникације васпитач -родитељ као претпоставка успешног васпитног рада и врџићу. Београд: *Иновације у настави-часопис за савремену наставу, вол.22, бр.4*, стр.129 – 136.
- Томић, З. (2003). *Комуникологија*. Београд: Чигоја штампа.

Danica Mojić

GOOD EDUCATIONAL COMMUNICATION AS ESSENTIAL FOR ESTABLISHING A PARTNERSHIP BETWEEN KINDERGARTEN AND FAMILY

Summary

The partnership between kindergarten and family, as one of the most important requirements of modern preschool curriculum, depends on the quality of educational communication. The author deals with communication in pre-school, with an emphasis on communication and its laws in general and with particular emphasis on communications between children, between a child and a preschool teacher and between a parent and a preschool teacher. The importance of children's play has been emphasized as the best framework for the development of communication skills of preschool children and their social acceptance in the peer group. The paper points out the desirable traits and attitudes of communication with the child. Active listening and two-way communication is one of the "recipes" for the establishment of partnerships between parents and teachers, all with the aim of welfare of the child.

Key words: *communication, child, parent, preschool teacher, kindergarten*